Het IBO Inkomensvoorziening ouderen heeft in het in november gepubliceerde rapport *Kostbaar goed* voorstellen gedaan om de AOW te vereenvoudigen en toekomstbestendig te maken. IBO stelt geen stelselwijziging voor: de AOW en de AIO bereiken hun doelen ruimschoots en blijven in de kern intact. Frans Pennings schreef een analyse over de internationale en Europese kaders voor eventuele aanpassingen van de AOW en AIO.

Volgens het rapport bestaat vereenvoudiging uit vele kleine stappen; een enkele oplossing is er niet.

Twee maatregelen moeten de resterende armoede onder ouderen verminderen:

- **Wet proactieve dienstverlening.** De SVB kan ouderen die mogelijk recht hebben op AIO gericht benaderen. Verwachte inwerkingtreding: 1 januari 2027.
- **Eenvoudiger loonheffingskorting (fiche 5).** Ruim 375.000 AOW-gerechtigden laten de korting op geen enkel inkomen toepassen. Hun netto-inkomen is daardoor € 200 tot € 300 per maand lager dan mogelijk.

**Wat het rapport afraadt of niet aanbeveelt**

De werkgroep raadt maatregelen af die de AOW veel ingewikkelder maken. Enkele vergaande opties zijn wel uitgewerkt, maar niet aanbevolen.

- **Vermogenstoets (fiche 12).** Afgeraden. Volgens het fiche ook niet te verenigen met IAO-Verdrag 121 en de Europese Code inzake Sociale Zekerheid.
- **AOW afhankelijk van pensioeninkomen (fiche 13).** Afgeraden wegens de complexiteit.
- **Flexibele ingangsdatum (fiche 14).** Maakt de regeling complexer zonder evenredig voordeel.
- **Verdere verhoging van de AOW-leeftijd (fiche 16).** Verbetert de overheidsfinanciën, maar vergroot de ongelijkheid: mensen met een lagere levensverwachting genieten nu al korter AOW.
- **Individualisering van de AOW (fiche 30).** Lost de leefvormproblematiek fundamenteel op, maar er bestaat geen uitkeringshoogte die tegelijk de uitvoeringskosten verlaagt, het sociaal minimum waarborgt en budgettair neutraal is.
- **Generieke verhoging van de AOW.** Duur en ondoelmatig, omdat ook ouderen met voldoende inkomen meer ontvangen.

**De juridische kaders**

De aanbevolen voorstellen blijven binnen de internationale en Europese kaders uit de juridische analyse in bijlage 8 van het rapport. Die kaders laten veel ruimte, met enkele vaste grenzen.

| Kader | Wat het vraagt | Doorwerking in het rapport |
|---|---|---|

| | | |
|---|---|---|
| IAO-Verdragen 121 en 128, Europese Code | Voor gehuwden samen ten minste 60 procent van het minimumloon; indexering; geen verrekening van arbeidsinkomen | De fiches toetsen verlagingen aan de 60%-norm. Een vermogenstoets valt daardoor af. |
| Pensioenleeftijd boven 65 | Statistische onderbouwing en een regeling voor zware beroepen | Genoemd in het rapport en in fiche 16; niet als beleidsoptie uitgewerkt. |
| Verordening 883/2004 | Ongekorte export van de AOW; samentelling van tijdvakken | Beperkt het effect van een hogere drempel: kleine pensioenen moeten binnen de EU vaak toch worden betaald. |
| Artikel 1 Eerste Protocol EVRM | Verlagingen vergen een legitiem doel en passend overgangsrecht | Bij vrijwel elke versobering in de fiches genoemd. |
| Premie- en belastingheffing | Geen verdragsnormen | Geeft ruimte voor de fiscale maatregelen. |

Op vier punten gaat het rapport een andere kant op dan de juridische analyse, of laat het een punt liggen:

- **Ouderenkorting.** De analyse noemt afschaffing minder gewenst, omdat de korting vooral voor lagere inkomens van belang is. Het rapport stelt verlaging juist voorop.
- **AIO.** Verlaging van de AOW vergroot de rol van de AIO. De analyse wijst op het risico dat de AIO dan onder de exportregels komt en noemt plaatsing op Bijlage X van de verordening als oplossing. In de hoofdtekst en de fiches komt dit niet terug.
- **Flexibele AOW-leeftijd.** De analyse noemt die passend bij de IAO-verdragen en een mogelijke oplossing voor zware beroepen. Het rapport raadt haar af wegens de uitvoeringslast.
- **Drempel.** De hoofdtekst presenteert de hogere drempel als vereenvoudiging. Het eigen fiche vermeldt dat de SVB de maatregel uit dat oogpunt niet opportuun acht.

Bron: IBO Inkomensvoorziening ouderen, *Kostbaar goed*, versie 30 oktober 2026, paragraaf 5.2, bijlage 8 (juridische analyse) en bijlage 9 (bundel beleidsopties).